

Wyrok z dnia 7 sierpnia 2001 r.

I PKN 856/00

Statut spółki akcyjnej może określać prawa i obowiązki stron stosunku pracy, zarówno w sposób bezpośredni, jak też przez odesłanie do odpowiedniego porozumienia zbiorowego, które staje się wówczas jego integralną częścią.

Przewodniczący SSN Józef Iwulski, Sędziowie SN: Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Andrzej Kijowski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 sierpnia 2001 r. sprawy z powództwa Andrzeja H. przeciwko Zakładom Płyt Wiórowych „P.” SA w W. o odprawę dodatkową, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 kwietnia 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację;

zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.000 zł (słownie: dwa tysiące) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu wyrokiem z dnia 13 grudnia 1999 r. [...] zasądził od pozwanych Zakładów Płyt Wiórowych „P.” S.A. w W. na rzecz powoda Andrzeja H. kwotę 29.136 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 15 października 1999 r. tytułem tzw. dodatkowej odprawy. W motywach tego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy powołał się na ustalenie następującego stanu faktycznego. Założyciele pozwanej Spółki i zakładowe organizacje związkowe działające w jej przyszłym przedsiębiorstwie (mającym w tym momencie status przedsiębiorstwa państwowego) zawarli w dniu 5 sierpnia 1997 r. „umowę - pakiet socjalny”, przewidującą dla pracowników przejętych w trybie art.23¹ KP gwarancję zatrudnienia przez okres 36 miesięcy. W razie niedotrzymania tego zobowiązania Spółka miała

wypłacić zwalnianym pracownikom - niezależnie od świadczeń przewidzianych przepisami prawa pracy - dodatkową odprawę, stanowiącą iloczyn miesięcy pozostałych do końca okresu gwarancji oraz wynagrodzenia obliczonego jak za urlop wypoczynkowy. Umowa - pakiet socjalny zawierała postanowienie nakazujące jej realizację przez przyszły zarząd oraz inne władze zakładanej Spółki. Takie samo postanowienie zostało zamieszczone w § 16 statutu pozwanej.

W dniu 23 czerwca 1999 r. pozwana Spółka w komunikacie skierowanym do pracowników poinformowała o zamierzonej przez Zarząd redukcji zatrudnienia, które będzie jednak realizowana z zachowaniem postanowień umowy - paktu socjalnego. Strona pozwana zaproponowała powodowi w dniu 30 września 1999 r. zawarcie porozumienia o wypłaceniu w terminie 7 dni dodatkowej odprawy w wysokości ośmiomiesięcznego wynagrodzenia, na co zainteresowany nie wyraził zgody, domagając się odprawy zgodnej z umową - paktem socjalnym. Pracodawca wypowiedział więc powodowi w tymże dniu umowę w związku z likwidacją stanowiska w następstwie złej sytuacji ekonomiczno - finansowej, skracając okres wypowiedzenia do jednego miesiąca.

Dokonując prawnej kwalifikacji tych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że porozumienie socjalne (pakiet socjalny) nie ma w świetle art.9 § 1 KP normatywnego charakteru, gdyż nie jest porozumieniem zbiorowym opartym na ustawie. Pozwana Spółka nie była zresztą stroną wspomnianego porozumienia. Pracownicy Zakładów Płyt Wiórowych w W., prowadzący rokowania dotyczące treści umowy przyszłej Spółki „P.”, dążyli jednak - jako jej założyciele - do tego, aby w statucie znalazła się gwarancja realizacji postanowień umowy - pakietu socjalnego, co znalazło skonkretyzowany wyraz w postanowieniu § 16 statutu. Wprawdzie prawa i obowiązki pracownicze nie są przez statut regulowane wprost, tylko przez odesłanie do umowy - pakietu socjalnego, ale to nie odbiera mu charakteru źródła prawa pracy.

Apelację wniesioną od tego orzeczenia przez stronę pozwaną, oddalił Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2000 r. [...]. Sąd Apelacyjny uznał, że kwestionowane rozstrzygnięcie jest trafne, aczkolwiek zostało błędnie uzasadnione. Statut pozwanej reguluje faktycznie tylko stosunki wspólników ze Spółką i osobami trzecimi w związku z udziałem w obrocie gospodarczym, więc jako akt nie dotyczący praw i obowiązków stron stosunku pracy nie może być zaliczony do źródeł prawa pracy. Postanowienie § 16 statutu nie stwarzało zatem dla powoda podmiotowego prawa do żądania dodatkowej odprawy,

wobec czego nie stanowiło też podstawy dla uwzględnienia powództwa. W tej sytuacji należało - z braku adekwatnej regulacji w przepisach prawa pracy - sięgnąć przez art. 300 KP do odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu cywilnego, w szczególności art. 393, który w § 1 stanowi, że jeżeli w umowie zastrzeżono, iż dłużnik spełni świadczenie na rzecz osoby trzeciej, to osoba ta może w braku odmiennego postanowienia umowy żądać bezpośrednio od dłużnika spełnienia zastrzeżonego świadczenia. Co prawda stronami przedmiotowej umowy - pakietu socjalnego byli przyszli założyciele spółki oraz zakładowe organizacje związkowe, lecz w oparciu o konstrukcję umowy na rzecz osoby trzeciej mogą pracownicy żądać spełnienia świadczeń przewidzianych w pakiecie wprost od przejmującego zakład pracy nowego pracodawcy. Wspomniany pakiet za dorozumianą zgodą zatrudnionych kształtuje bowiem nową treść indywidualnych stosunków pracy (tak też uchwała SN z dnia 24 listopada 1993 r., I PZP 46/93, OSNCP 1994 r. z.6, poz.131).

Kasację od tego wyroku wniosła strona pozwana, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art.300 KP, polegające na dopuszczeniu możliwości posługiwania się przepisami Kodeksu cywilnego do zbiorowego porozumienia nazwanego „umowa - pakiet socjalny”, a zwłaszcza zakwalifikowanie tego porozumienia według art.393 KC jako umowy na rzecz osoby trzeciej, a tym samym uznania, że pracownik może spełnienia świadczeń przyznanych w porozumieniu domagać się wprost od nowego pracodawcy, czyli Spółki Akcyjnej „P.” w W. Na tej podstawie skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uwzględnienie apelacji przez oddalenie powództwa, przy równoczesnym zasądzeniu kosztów postępowania według norm przepisanych. W obszernym uzasadnieniu skargi podniesiono w szczególności, że przedmiotowa umowa - pakiet socjalny należy do kategorii porozumień zbiorowych, do których nie można przy pomocy art. 300 KP stosować przepisów Kodeksu cywilnego, zwłaszcza dotyczących czynności prawnych. Poza tym skarżąca twierdzi, że nie była i nadal nie jest stroną umowy - pakietu socjalnego, w którego ramach jako kontrahent założycieli przyszłej Spółki występowali - reprezentowani przez związki zawodowe - pracownicy byłego przedsiębiorstwa państwowego, którzy nie mogą być tym samym traktowani jako osoby trzecie.

W odpowiedzi na kasację powód domagał się jej oddalenia oraz zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 2.000 zł. W uzasadnieniu odpowiedzi podniesiono, że zakres zastosowania art.300 KP wykracza poza jego brzmienie,

gdyż zwrot „stosunek pracy” jest w literaturze i praktyce sądowej rozumiany szeroko, jako synonim stosunków społecznych składających się na przedmiot prawa pracy w ogólności. Nietrafna jest też sugestia, jakoby związki zawodowe przy zawieraniu porozumień zbiorowych działały w charakterze pracowniczego przedstawiciela w rozumieniu art.95 KC. Związki zawodowe mają własną zdolność prawną do zawierania takich porozumień i są ich stroną. Odpowiadający na kasację podkreślił ponadto, że pozwana Spółka zobowiązała się w § 16 swego statutu do przestrzegania umowy - pakietu socjalnego i zobowiązanie to powinna spełnić niezależnie od ewentualnych wątpliwości co do jego charakteru prawnego.

Sąd Najwyższy zaważył, co następuje:

Kasacja podlega oddaleniu, gdyż zaskarżony wyrok odpowiada prawu, a został tylko w błędny sposób uzasadniony. Sąd Apelacyjny przyjął bowiem bez wyraźnej i jednoznacznej argumentacji, że § 16 statutu pozwanej Spółki, który stanowi, iż jej zarząd oraz inne władze są obowiązane do realizacji „umowy - pakiet socjalny”, nie mógł stanowić podstawy do uwzględnienia powództwa, gdyż nie daje powodowi podmiotowego prawa do występowania z roszczeniem o dodatkową odprawę. Jedynie z szerszego kontekstu uzasadnienia, zwłaszcza zawartej w nim krytyki motywów rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji, należałoby wnioskować, że jako wewnątrzzakładowe źródło prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 KP wolno zdaniem Sądu Apelacyjnego kwalifikować tylko taki statut, który prawa i obowiązki stron stosunku pracy określa wprost, czy też bezpośrednio. Innymi słowy, treść stosunku pracy nie mogłaby zostać uregulowana na zasadzie odesłania do postanowień odpowiedniego porozumienia zbiorowego. Sformułowanie art. 9 § 1 KP nie usprawiedliwia jednak podobnie zwięzającej wykładni tego przepisu. Byłoby to bezzasadne również na płaszczyźnie aksjologicznej. Nie sposób przecież racjonalnie twierdzić, że tzw. pakiet socjalny uzgodniony pomiędzy założycielami przyszłej spółki akcyjnej oraz związkowym przedstawicielstwem załogi przejmowanego przedsiębiorstwa państwowego musi zostać powtórzony w statucie nowo powstającej spółki, gdyż samo odesłanie do postanowień pakietu nie ma dla spółki normatywnej doniosłości. Trzeba zatem uznać, że statut spółki akcyjnej może prawa i obowiązki stron stosunku pracy określać zarówno w sposób bezpośredni, jak też przez odesłanie do odpowiedniego po-

rozumienia zbiorowego, które staje się wówczas jego integralną częścią, a więc dzieli również normatywny charakter takich postanowień statutu.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji, przy czym o kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art.98 KPC.

=====